

การพัฒนาแผนการสื่อสารเชิงบูรณาการเพื่อรณรงค์ การท่องเที่ยวชุมชนบ้านหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก

Development of Integrated Communication Plan to Promote Community-based Tourism in Hin Tang Community, Muang District, Nakhon Nayok Province

ทิพย์พพร มหาสินไพศาล^{1/}

Tippaporn Mahasinpaisan^{1/}

Abstract: The objectives of this participatory research were to 1) survey a situation and to pography area of Hin Tang Community, 2) study the problem of communication in tourism campaign of private business and stakeholders in Hin Tang community, and 3) provide guidelines to develop an integrated communication plan to promote community-based tourism in Hin Tang Community, Muang District, Nakhon Nayok Province. The data were collected by documentary, observation, and in-depth interview from community leaders, government officers, business owners and local people. The research findings indicated that Hin Tang community has tourism potentials thanks to its community leaders, community fund members, local products and people with various skills of occupations. There were also many tourist attractions such as waterfalls, dams, a learning center for fruit and herb gardens, and adventure activities. These have created jobs and have been sources of income for local people in Hin Tang community. The problem in the Hin Tang community-based tourism context were knowledge of communication plan, continuous publication, and coordination among the involved-parties. This research provides guidelines for the community to implement integrated planning of tourism of travel services in Hin Tang community, such as a clear management structure, improving media and activities for tourism every 6-12 months, and setting up a community network to promote sustainable tourism.

Keywords: Integrated communication plan, community-based tourism, Hin Tang community

^{1/}คณะนิเทศศาสตร์ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ ถนนแจ้งวัฒนะ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี 11120 ประเทศไทย

^{1/}Faculty of Communication Arts, Panyapiwat Institute of Management, Chaengwatthana Road, Pak kret, Nonthaburi 11120, Thailand

บทคัดย่อ: การวิจัยแบบมีส่วนร่วมเรื่องการพัฒนาแผนการสื่อสารเชิงบูรณาการเพื่อรณรงค์การท่องเที่ยวชุมชนบ้านหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สืบเสาะสภาพและภูมิประเทศของพื้นที่ในชุมชนบ้านหินตั้ง จังหวัดนครนายก 2) ศึกษาปัญหาด้านการสื่อสารเพื่อการรณรงค์การท่องเที่ยวของกลุ่มบริการการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหินตั้ง ผู้ประกอบการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ 3) เสนอแนะแนวทางการวางแผนการสื่อสารเชิงบูรณาการเพื่อการท่องเที่ยวของกลุ่มบริการการท่องเที่ยวบ้านหินตั้ง จังหวัดนครนายก เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสาร การสังเกตและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากกลุ่มบริการการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหินตั้ง ผู้ประกอบการเอกชน หน่วยงานรัฐและผู้เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่าตำบลหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก มีศักยภาพในเรื่องของผู้นำชุมชน สมาชิกกองทุนในชุมชน ผลิตภัณฑ์ของชุมชนและท้องถิ่น ประชาชนมีทักษะในการประกอบอาชีพหลากหลาย และยังมีแหล่งท่องเที่ยวมากมาย เช่น น้ำตก เขื่อน แหล่งเรียนรู้ สวนผลไม้และสมุนไพร กิจกรรมผจญภัยอีกมากมาย สิ่งเหล่านี้เป็นแหล่งสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่หินตั้ง แต่อย่างไรก็ตามชุมชนบ้านหินตั้งยังมีปัญหาด้านการสื่อสารเพื่อการท่องเที่ยว ได้แก่ องค์ความรู้ด้านการวางแผนการสื่อสาร การเผยแพร่ข่าวสารการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ขาดการร่วมมือและประสานงานที่เป็นเชิงบูรณาการจากผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับบุคคล กลุ่มบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผลการวิจัยนี้ได้เห็นแนวทางในการดำเนินงานการวางแผนเชิงบูรณาการด้านการท่องเที่ยวของกลุ่มบริการการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหินตั้ง ได้แก่ การจัดทำโครงสร้างความรู้รับผิดชอบให้ชัดเจน การปรับปรุงสื่อและกิจกรรมตามแผนการสื่อสารเพื่อการท่องเที่ยวทุก 6-12 เดือน การติดตามและสร้างเครือข่ายของชุมชน เพื่อการรณรงค์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: แผนการสื่อสารเชิงบูรณาการ การท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนหินตั้ง

คำนำ

ตำบลหินตั้ง ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของที่ว่าการอำเภอเมืองนครนายก มีระยะทางห่างที่ว่าการอำเภอเมืองนครนายก ประมาณ 13 กิโลเมตร และห่างจากศาลากลางจังหวัดนครนายกไปทางทิศเหนือ ประมาณ 16 กิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มเชิงเขา เป็นแหล่งต้นน้ำแม่น้ำนครนายก ภูมิอากาศ มี 3 ฤดูกาล คือ ฤดูฝน ฤดูหนาว และฤดูร้อน มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 95,284.8 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 59,553 ไร่ แบ่งการปกครอง เป็น 9 หมู่บ้าน มีครัวเรือน 1,068 ครัวเรือน มีประชากรทั้งหมด 3,899 คน จำแนกเป็นชาย 1,943 คน หญิง 1,956 คน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย และรับจ้างทั่วไป ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน 235,427.16 บาท/ปี และรายได้เฉลี่ยต่อคน 64,487.36 บาท/ปี มีผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น ได้แก่ ผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ น้ำยาล้างจาน ข้าวเกรียบสมุนไพร ครีมสระผมย่านาง สบู่ถ่านไม้ไผ่ เป็นต้น มีประเพณี ได้แก่ วันสารทเดือนสิบ รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ งานปีใหม่

ทำบุญทอดกฐิน-ผ้าป่า มีอัตลักษณ์เป็นตำบลแห่งการเกษตรกรรมเชิงอนุรักษ์ และแหล่งท่องเที่ยวหลากหลายเชิงธรรมชาติ (พนัส, 2553)

ตำบลหินตั้ง ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตำบล ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสุขภาพอนามัย สิ่งแวดล้อมที่ดีมีอากาศที่บริสุทธิ์ มีบ้านอยู่อาศัยที่มั่นคงแข็งแรง มีการส่งเสริมให้กลุ่มแม่บ้านมีความรู้ในการประกอบอาชีพ มีงานทำ มีอาชีพเสริมซึ่งทำให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น ส่งเสริมการออมโดยร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์ของหมู่บ้าน ประชาชนมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดอนุรักษ์ปลูกฝังปฏิบัติตนตามขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น มีการจัดเวทีประชาคมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และมีส่วนร่วมกำหนดเป้าหมายในการพัฒนา มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมกันทำกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรน้ำเพื่อการยังชีพและการเกษตรได้ตลอดปี

สำหรับกิจกรรมและโครงการเพื่อพัฒนาชุมชนนั้นมีหลากหลายประเภท ได้แก่ โครงการแก้ไขปัญหา

ความยากจน การดำเนินตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ศูนย์เรียนรู้ชุมชน (กศน. ตำบล) การจัดทำแผนชุมชนและการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด นอกจากนี้มีการรวมตัวของผู้ประกอบการด้านที่พัก กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนรอบเขื่อนขุนด่านปราการชล จัดตั้งเป็นกลุ่มให้บริการการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านหินตั้งขึ้น โดยเน้นการมีส่วนร่วมและการพัฒนากิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืนโดยชุมชนเป็นหลัก ซึ่งได้ประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการด้านท่องเที่ยวในเรื่องต่าง ๆ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สถาบันการศึกษา เครือข่ายการท่องเที่ยวทั่วประเทศ เป็นต้น

เนื่องจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีความสำคัญและสร้างให้เกิดการพัฒนาต่าง ๆ สามารถจำแนกได้ ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่สามารถนำเข้าเงินรายได้ทั้งจากภายในและต่างประเทศ โดยไม่ต้องพึ่งพาการนำเข้าเครื่องจักรและวัตถุดิบจากภายนอก
2. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการจ้างงาน การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ การค้าการลงทุน การพัฒนาด้านต่าง ๆ การกระจายรายได้
3. การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของประเทศไทย ซึ่งนับเป็นอุตสาหกรรมที่เป็นรากฐานทางเศรษฐกิจของสังคมและประเทศไทยในปัจจุบัน
4. การท่องเที่ยวสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ คิดเป็นประมาณ ร้อยละ 6 ของรายได้เฉลี่ยของประชากร

ความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ดังกล่าว ทำให้การท่องเที่ยวโดยชุมชน (community based tourism: CBT) จึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่สามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเพื่อรักษาทรัพยากรทางวัฒนธรรมและธรรมชาติอย่างยั่งยืน และให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยว และจากการสำรวจชุมชนในปี 2553 ของสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน พบว่ามีชุมชนกว่า 150 แห่งที่มีการดำเนินการเรื่อง การท่องเที่ยว และมีแนวโน้มเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งการพัฒนาศักยภาพและการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนให้มีมาตรฐานจะสามารถสร้างการยอมรับเรื่อง CBT แก่

ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งนักท่องเที่ยวอิสระ (independent traveler) ที่สามารถหาข้อมูลการท่องเที่ยวและเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองเกิดความมั่นใจในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน นอกจากนี้การสำรวจสถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน พบว่ามีการดำเนินการเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนอยู่ถึง 8 ประเทศ ยกเว้น สิงคโปร์และบรูไน (สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2556)

อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้น ยังขาดความสามารถในการแข่งขันที่ให้นักท่องเที่ยวเห็นว่ามีคุณค่าและแตกต่างจากรูปแบบการท่องเที่ยวทั่วไป อย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ. 2545 ได้มีการจัดทำเกณฑ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระดับโลก (Global Sustainable Tourism Criteria: GSTC) ขึ้น ประเทศไทยโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้นำมาเป็นแนวทางปฏิบัติผ่านแนวคิด 7 Greens และเป็นกรอบในการพิจารณารางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย โดยในปี 2552 โครงการ The Corporate Social Responsibility and Market Access Partnerships (CSR-MAP) for Thai Sustainable Tourism Supply Chains project สำรวจพบว่ามาตรฐานของไทยกับสากลมีความสอดคล้องกันและสามารถสร้างการยอมรับในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องทั้งการพัฒนาขีดความสามารถของผู้ประกอบการและการทำการตลาดเชิงรุก (สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2556) รวมทั้งต้องเร่งพัฒนาศักยภาพทางการสื่อสารเพื่อการประชาสัมพันธ์ในเชิงปฏิบัติโดยต้องทำเป็นกระบวนการ (process) อย่างมีระเบียบแบบแผน ประกอบกับการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องตามแผนที่ได้วางเอาไว้ และจะต้องใช้การสื่อสารแบบสองทาง (two-way communication) โดยกระบวนการประชาสัมพันธ์นั้น Cutlip and Center (1978) ได้ทำการแบ่งกระบวนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนการวิจัยและรับฟัง (research-listening) ซึ่งถือเป็นขั้นตอนแรกของการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ ในการหาข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่องค์กรกำลังเผชิญอยู่ โดยชุมชนต้องวิเคราะห์ถึงปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น ตลอดจนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องและหาข้อมูลที่

ทันสมัยอยู่เสมอ 2) ขั้นตอนการวางแผน และตัดสินใจ (planning and decision making) ซึ่งเป็นการนำข้อมูลจากขั้นตอนแรกมาทำการวางแผนและตัดสินใจ โดยขั้นตอนนี้ชุมชนต้องนำข้อมูลที่ศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มาใช้เป็นแนวทางการวางแผนงานและตัดสินใจในเรื่องของประเด็นการสื่อสาร การกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน การวางแผนกำหนดวัตถุประสงค์ในการสื่อสารแต่ละกิจกรรม รวมถึงการกำหนดกลยุทธ์กลวิธีที่สอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์มากที่สุด 3) ขั้นตอนของการสื่อสาร (communication and action) เป็นขั้นตอนของการปฏิบัติตามแผนงานที่ได้วางเอาไว้ โดยชุมชนจะนำแผนการสื่อสารที่ได้กำหนดไว้มาสู่ขั้นตอนการปฏิบัติเพื่อการเผยแพร่กระจายข่าวสารของการท่องเที่ยวชุมชนออกไปยังกลุ่มกำหนดหมาย อีกทั้งยังต้องสร้างและขยายเครือข่ายการท่องเที่ยวในทางปฏิบัติออกไปอย่างต่อเนื่อง และ 4) ขั้นตอนการประเมินผล (evaluation) เป็นขั้นตอนสุดท้ายเพื่อติดตามว่าการประชาสัมพันธ์นั้นได้ผลมากน้อยเพียงไร มีการตอบกลับจากกลุ่มเป้าหมายว่าอย่างไร ความคุ้มค่าของการดำเนินโครงการสื่อสารในแต่ละกิจกรรมเป็นอย่างไร ซึ่งข้อมูลที่ได้รับกลับมาจากการประเมินผลการสื่อสารจะเป็นข้อมูลที่นำมาใช้ในกระบวนการประชาสัมพันธ์ต่อไป โดยที่ชุมชนสามารถนำกระบวนการประชาสัมพันธ์นี้มาใช้ในการรณรงค์เพื่อการท่องเที่ยวของชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง

กรอบแนวคิดการวิจัย

การนำแนวคิดการจัดการท่องเที่ยวชุมชนโดยใช้การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นแนวทางสำคัญ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง โดยมีการดำเนินการภายใต้แนวคิดของการเข้าถึง เข้าใจและพัฒนา ซึ่งผู้วิจัยได้นำหลักการวางแผนเชิงกลยุทธ์และการบูรณาการด้านการสื่อสารเพื่อการท่องเที่ยวของชุมชนมาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย (ภาพที่ 1)

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) สสำรวจสภาพและภูมิประเทศของพื้นที่ในชุมชนบ้านหินตั้ง จังหวัดนครนายก
- 2) ศึกษาปัญหาด้านการสื่อสารเพื่อการรณรงค์การท่องเที่ยวของกลุ่มบริการการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหินตั้ง ผู้ประกอบการ และผู้เกี่ยวข้อง
- 3) เสนอแนะแนวทางการวางแผนการสื่อสารเชิงบูรณาการเพื่อการท่องเที่ยวของกลุ่มบริการการท่องเที่ยวบ้านหินตั้ง จังหวัดนครนายก

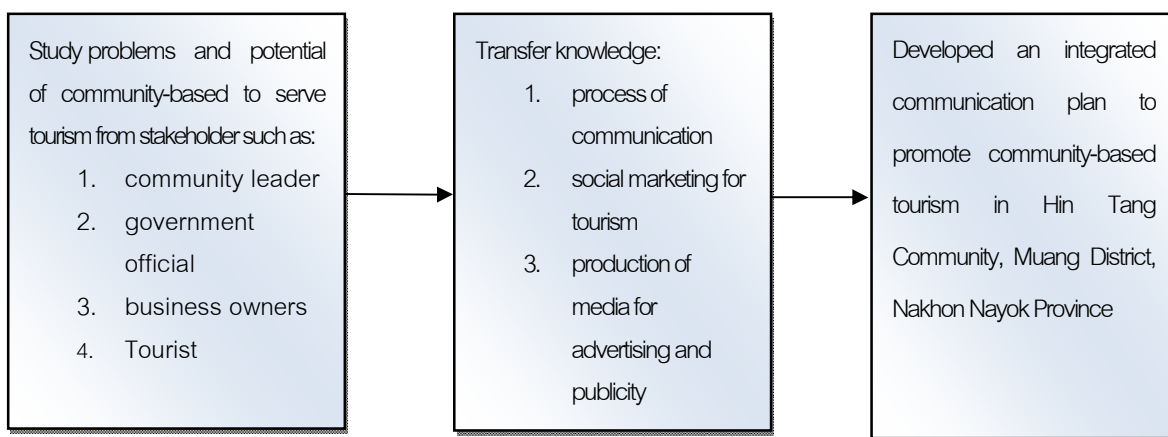

figure 1 Research framework

อุปกรณ์และวิธีการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้กำหนดการมีส่วนร่วมในการวิจัยของชุมชนโดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ประกอบด้วย

1. ผู้นำชุมชนท้องถิ่น
2. ผู้บริหารหน่วยงานราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
3. กลุ่มผู้ประกอบการให้บริการการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านหินตั้ง เช่น ที่พัก รีสอร์ท กิจกรรมล่องแก่ง แคร่ชาน้ำ เพนท์บอล ไร่องาน เป็นต้น
4. นักท่องเที่ยวในกลุ่มทดลอง

วิธีการดำเนินการวิจัย ในการดำเนินการวิจัยแบบชุมชนมีส่วนร่วม (community-based participatory research) ครั้งนี้ได้แบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลและการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยภาคสนาม

1.1 ศึกษาพื้นที่ สภาพปัญหา และศักยภาพการให้บริการท่องเที่ยวของชุมชนรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การสังเกต และการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง

1.2 สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหินตั้ง จังหวัดนครนายก

1.3 บันทึกการสัมภาษณ์ที่เป็นประเด็นสำคัญจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 ถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้การสื่อสารการตลาดเชิงสังคมเพื่อการท่องเที่ยว และร่วมกับชุมชนจัดทำแผนบูรณาการการสื่อสารและเผยแพร่การท่องเที่ยวของชุมชน

2.1 ถ่ายทอดองค์ความรู้กระบวนการสื่อสารการตลาดเชิงสังคมเพื่อการท่องเที่ยว และการผลิตสื่อให้กับชุมชนบ้านหินตั้ง จังหวัดนครนายก โดยมุ่งให้ชุมชนเรียนรู้ร่วมกันและศึกษาแลกเปลี่ยนในเชิงวิชาการร่วมกับสถานการณ์จริงในพื้นที่ชุมชน

2.2 ร่วมกับชุมชนในการบูรณาการองค์ความรู้ด้านการสื่อสารและการสื่อสารการตลาดเพื่อการท่องเที่ยว

ในการจัดทำแผนบูรณาการสื่อสารและเผยแพร่การท่องเที่ยวของชุมชน โดยมุ่งเน้นการผลิตสื่อที่เป็นต้นแบบเพื่อที่ชุมชนสามารถนำไปต่อยอดในการวางแผนการสื่อสารครั้งต่อไป และบูรณาการแผนการท่องเที่ยวจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่

ขั้นตอนที่ 3 จัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาแผนการสื่อสารเชิงบูรณาการเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหินตั้ง จังหวัดนครนายก เพื่อใช้เป็นทิศทางในการดำเนินงานของกลุ่มบริการการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหินตั้ง

เครื่องมือในการวิจัย ครั้งนี้ ประกอบด้วย

1.1 แบบการสำรวจพื้นที่ชุมชนบ้านหินตั้ง จังหวัดนครนายก เส้นทางแผนที่ชุมชน แหล่งการท่องเที่ยวที่สำคัญ ที่พัก และกิจกรรมการท่องเที่ยว พร้อมภาพถ่าย

1.2 แบบสังเกต ผู้นำชุมชนกลุ่มบริการการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหินตั้ง สภาพพื้นที่ ผู้ประกอบการหน่วยงานราชการ

1.3 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ความเป็นมา ปัญหาอุปสรรค จุดเด่นจุดด้อย ความต้องการของชุมชน เครือข่าย การได้รับความสนับสนุนจากหน่วยงาน สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญ ความรู้ด้านการสื่อสาร การจัดโครงสร้างการทำงาน แนวทางการดำเนินงาน แผนการสื่อสารตลาดของชุมชน

1.4 แบบสัมภาษณ์กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มทดลองใช้บริการ ได้แก่ ความคาดหวัง ความพึงพอใจ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิเคราะห์เอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์ และภาพถ่าย และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ข้อมูลการสำรวจพื้นที่ความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว โดยนำเสนอข้อมูลด้วยการพรรณนาความตามแผนภาพและแผนภูมิตามข้อเท็จจริง

ผลการวิจัย

จากการลงสำรวจพื้นที่ การพบปะผู้เกี่ยวข้อง การประชุมและสัมภาษณ์กลุ่มการบริการการท่องเที่ยว ชุมชนบ้านหินตั้ง กรมชลประทาน องค์การบริหารส่วนตำบล รวมถึงผู้ประกอบการท่องเที่ยวในชุมชน สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. สภาพภูมิประเทศและศักยภาพการให้บริการการท่องเที่ยวของพื้นที่ในชุมชนบ้านหินตั้ง จังหวัดนครนายก มีรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 จากที่ศึกษาข้อมูลเชิงเอกสารและได้ลงพื้นที่สำรวจบริเวณชุมชนบ้านหินตั้ง พบว่าชุมชนบ้านหินตั้งเป็นตำบลในเขตการปกครองของอำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ซึ่งประกอบด้วย 9 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านคลองสีสุก หมู่ที่ 2 บ้านท่าด่าน หมู่ที่ 3 บ้านนางรอง หมู่ที่ 4 บ้านท่าชัย หมู่ที่ 5 บ้านหุบเมย หมู่ที่ 6 บ้านวังยายจิม หมู่ที่ 7 บ้านบึงเข้ หมู่ที่ 8 บ้านคลองสีเสียด หมู่ที่ 9 บ้านวังยาว (ภาพที่ 2) มีการคมนาคมติดต่อระหว่างอำเภอเมืองและภายในตำบลด้วยเส้นทางหลวง คือ ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 3239 สายนครนายก – ท่าด่าน ระยะทางประมาณ 17 กิโลเมตร ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 3049 สายนครนายก – นางรอง ระยะทางประมาณ 19 กิโลเมตร สำหรับการเดินทางภายในตำบลหินตั้งนั้น มีเส้นทางคมนาคมสำคัญ คือ ทางหลวงชนบท หมายเลข 2025

สายบ้านวังยายจิม-หุบเมย ระยะทางประมาณ 4 กิโลเมตร และทางหลวงชนบท หมายเลข 2020 สายบ้านท่าด่าน – นางรอง ระยะทางประมาณ 2.5 กิโลเมตร

1.2 อัตลักษณ์ของตำบลหินตั้ง คือ การเกษตรเชิงอนุรักษ์ แหล่งท่องเที่ยวหลากหลาย การประกอบอาชีพทางการเกษตรสวนไม้ผล รวมทั้งมีภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านวัฒนธรรมและด้านต่าง ๆ จึงเป็นพื้นที่การเกษตรเชิงอนุรักษ์ ชุมวิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น สินค้าทางการเกษตรที่มีชื่อเสียง เช่น ลิ้มโอ มะยงชิด มังคุด กล้วยสด สำหรับสถานที่ที่เป็นที่รู้จักและได้รับความนิยม คือ น้ำตกสาริกา น้ำตกนางรอง น้ำตกวังตะไคร้ เขื่อนขุนด่านปราการชล วัด อุทยาน พระพิมลเนศวร ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ เป็นต้น

1.3 ชุมชนบ้านหินตั้ง เดิมมีอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ทำสวนผลไม้ เลี้ยงสัตว์ เป็นหลักมีการแลกเปลี่ยนค้าขายบ้างแต่ไม่มากนัก พอมีการสร้างเขื่อนขุนด่านปราการชลขึ้นมาอาชีพใหม่ก็ตามมา โดยมีการบริการท่องเที่ยวเป็นหลัก การค้าขายเป็นรอง เนื่องจากเป็นพื้นที่มีน้ำตลอดทั้งปีทำให้เกิดกิจกรรมทางน้ำมากมาย เช่น ธรรมชาติชมรอบเขื่อน ล่องแก่งเรือยาง ล่องเรือเหนือเขื่อนขุนด่านปราการชล (ภาพที่ 3) พายมน้ำตก บีบีฟันท์บอล ทริทอป วิวดแรลลี่ นวดแผนไทย มีรีสอร์ท บ้านสวนโฮมสเตย์ ห้องอบรมสัมมนาออกจากรายนี้ยังมีศูนย์การเรียนรู้สมุนไพรย่านาง

figure 2 Hin Tang community map

Source: http://www3.cdd.go.th/nakhonnayok/files/TDR_CDYN.53_Hin_Tang.pdf

Picture 3 Tours and Activities around the Khun Dan Prakan Chon Dam in Hin Tang community

นอกจากนี้ยังมีแหล่งเรียนรู้ที่เป็นจุดเด่น คือ ศูนย์ภูมิรักษ์ธรรมชาติ เป็นที่แสดงแนวคิดและทฤษฎีของ องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 9 เกี่ยวกับการรักษาธรรมชาติแล้ว และเป็นศูนย์ที่ยังส่งเสริมให้คน ลดค่าใช้จ่ายและพึ่งตนเองได้ อีกทั้งยังเป็นการนำ ภูมิปัญญาต่าง ๆ มาบรรจุไว้ที่นี่ โดยมุ่งเน้นให้ประชาชน ใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด และได้มีการ จัดทำหลักสูตรอบรมขึ้นมาเพื่อให้ประชาชนได้มา เรียนรู้ตามหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ประชาชนได้พึ่งตัวเองและได้รู้ถึงแนวคิดและทฤษฎีของ องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่เน้นให้ประชาชนมี การพออยู่ พอกินและพอใช้ทำให้เกิดการพึ่งตนเองได้ใน ที่สุด นับเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนบ้านหินตั้งที่มีความ เป็นเอกลักษณ์และส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ ซึ่งมีคุณ ปัญญา ปุณณิศา เป็นผู้อำนวยการและวิทยากรอบรม กลุ่มการบริการการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหินตั้ง ยังมี กิจกรรมต่าง ๆ ที่ตั้งเป็นกลุ่มผู้ประกอบการอีก 9 กลุ่ม คือ

- 1) ล่องแก่งเรือยาง นายประวิทย์ สืบนาทพรหม
- 2) เรือเหินเรือเชื่อน นางอุทัยศรี ประมวลทรัพย์

3. เพ้นท์บอล นายชัชฌา ประมวลทรัพย์
4. แคร่ปั่นชาวน้ำ นายสุชาติ อุดมะกุล
5. ร้านค้า นายณรงค์ การิก
6. ทรีทอป นายดำรงค์ จำปาเพชร
7. นวดแผนไทย น.ส.นิสา บุญประกอบ
8. ที่พัก นายมนัส นาคคล้าย
9. ศูนย์เรียนรู้ นางอุทัยศรี ประมวลทรัพย์

1.4 ศักยภาพด้านบริการการท่องเที่ยวของชุมชน บ้านหินตั้ง

1) ความพร้อมของพื้นที่และการให้บริการ การท่องเที่ยวเชิงการเกษตรเชิงอนุรักษ์ เชิงกิจกรรมผจญภัย เชิงเศรษฐกิจพอเพียง และสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความ หลากหลาย (มิตชนออนไลน์, 2556)

2) การมีผู้นำกลุ่มให้บริการการท่องเที่ยวที่ เข้มแข็งและจริงจังที่จะพัฒนาให้ชุมชนสามารถพัฒนา ตนเอง ด้วยการพยายามสร้างเครือข่ายด้านการศึกษากการ ท่องเที่ยวทั้งในภาครัฐและเอกชน

3) ผู้ประกอบการภาคเอกชนพร้อมเข้ามา มี ส่วนร่วม เพื่อพัฒนาตนเองและการให้บริการการท่องเที่ยว ที่จะสามารถสร้างความก้าวหน้าของชุมชนบ้านหินตั้งอย่าง

ต่อเนื่องและยั่งยืน โดยการพยายามดึงคนรุ่นใหม่เข้ามา
มาร่วมในการประกอบกิจการการท่องเที่ยวของชุมชน

4) การได้รับความเข้าใจและความร่วมมือ
กับหน่วยงานราชการ ได้แก่ กรมชลประทาน องค์การ
บริหารส่วนตำบล นโยบายระดับจังหวัด และประชาชนใน
พื้นที่ที่เกี่ยวข้องล้วนเอื้อต่อการพัฒนาตนเองของชุมชน

จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่ม
ทดลอง ร้อยละ 87 มีความพึงพอใจต่อการให้บริการของ
ผู้ให้บริการในพื้นที่และผู้ประกอบการ เนื่องจากการให้
ความเป็นกันเอง การมีไมตรีจิต และการมีจิตของการ
ให้บริการ สำหรับด้านสถานที่ท่องเที่ยวและกิจกรรมการ
ท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ ร้อยละ 79 เนื่องจากความ
หลากหลายของกิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยวที่เป็น
ธรรมชาติ ทั้งน้ำตก เขื่อน สวนผลไม้ ศูนย์ภูมิรักษ์ และ
กิจกรรมรอบเขื่อน รวมถึงวัดที่มีชื่อเสียงรอบชุมชน

2. ปัญหาด้านการสื่อสารเพื่อการรณรงค์ การท่องเที่ยวของกลุ่มบริการการท่องเที่ยวชุมชน บ้านหินตั้ง ผู้ประกอบการ และผู้ที่เกี่ยวข้อง พบว่า

2.1 กลุ่มบริการท่องเที่ยวชุมชนหินตั้ง
ผู้ประกอบการและผู้เกี่ยวข้อง มีความต้องการองค์ความรู้
ด้านการวางแผนการสื่อสาร การประชาสัมพันธ์การ
ท่องเที่ยวของชุมชน

2.2 กลุ่มผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยว
ขาดทิศทางการดำเนินงานที่แน่ชัด เนื่องจากยังไม่มี
การจัดโครงสร้างและบุคลากรในการดำเนินงานด้านการ
สื่อสารประชาสัมพันธ์อย่างเป็นรูปธรรม

2.3 การสื่อสารเพื่อการรณรงค์การ
ท่องเที่ยวของกลุ่มบริการการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหินตั้ง
ขาดความชัดเจนและความต่อเนื่องในการเผยแพร่
ประชาสัมพันธ์ข่าวสารและกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน

บ้านหินตั้ง ทำให้กลุ่มนักท่องเที่ยวไม่รู้จักและไม่สามารถ
ติดตามความเคลื่อนไหวของการให้บริการการท่องเที่ยว
ของชุมชน

2.4 การสื่อสารเพื่อการรณรงค์การ
ท่องเที่ยวของกลุ่มบริการการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหินตั้ง
ยังไม่มีแผนพัฒนาการผลิตสื่อที่นักท่องเที่ยวสามารถ
สืบค้นข้อมูลและติดต่อขอใช้บริการได้อย่างชัดเจน อาทิ
สื่อเว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ สื่อวิดีโอ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อ
ภาพและเสียง ซึ่งจากการสัมภาษณ์กลุ่มนักท่องเที่ยวและ
การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้ประกอบการ พบว่า
ข่าวสารข้อมูลการให้บริการการท่องเที่ยวของชุมชนหินตั้ง
และสื่อประเภทต่าง ๆ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อนิตยสาร
สื่อวารสาร สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ สื่อออนไลน์ เว็บไซต์
รวมถึงการจัดกิจกรรมพิเศษ เป็นสื่อกลางที่สามารถเข้าถึง
กลุ่มเป้าหมาย และเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยสร้างมูลค่าเพิ่ม
ด้านการท่องเที่ยวให้กับชุมชนหินตั้ง ดังนั้น ผู้ให้บริการ
การท่องเที่ยวของชุมชนหินตั้งควรมีการปรับปรุงในเรื่อง
ของป้ายบอกเส้นทาง ป้ายของกิจกรรม และป้ายให้ข้อมูล
ของสถานที่ต่าง ๆ รวมถึงการบำรุงรักษาอุปกรณ์ สถานที่
และเครื่องมือต่าง ๆ ให้น่าชมและมีปลอดภัย สื่อเหล่านี้
เป็นความต้องการของนักท่องเที่ยวและมีความจำเป็นใน
การให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในการให้บริการการ
ท่องเที่ยวของชุมชนหินตั้ง แต่ทางชุมชนหินตั้งยังขาดองค์
ความรู้และขาดผู้รับผิดชอบในการพัฒนาการผลิตสื่อ

ผู้นำชุมชนด้านการท่องเที่ยวของชุมชนหินตั้ง
(อุทัยศรี, 2556) (ภาพที่ 4) ให้สัมภาษณ์ถึงการท่องเที่ยว
ในชุมชนบ้านหินตั้งและการก่อตั้งกลุ่มให้บริการการ
ท่องเที่ยวโดยชุมชนเอง ได้กล่าวถึงการทำงานของกลุ่ม การ
ประสานสร้างเครือข่ายและความต้องการส่งเสริมด้านการ
ผลิตสื่อ และการวางแผนการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว
ให้ต่อเนื่องและยั่งยืน

Figure 4 Teamwork of Hin Tang Tourist Service Center

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการวางแผนการสื่อสารเชิงบูรณาการเพื่อการท่องเที่ยวของกลุ่มบริการการท่องเที่ยวบ้านหินตั้ง จังหวัดนครนายก

การศึกษาครั้งนี้ พบว่ากลุ่มบริการการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหินตั้ง จังหวัดนครนายก มีความต้องการการพัฒนาด้านการจัดการการท่องเที่ยวให้มีความทันสมัยและขยายโอกาสในความร่วมมือไปในชุมชนใกล้เคียง ทั้งนี้เพื่อเป็นการขยายช่องทางในการรณรงค์และทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งจะทำให้สามารถเพิ่มศักยภาพในการนำเสนอข่าวสารของกิจกรรมการท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี โดยต้องเสริมสร้างองค์ประกอบด้านการสื่อสารและการวางแผนเพื่อการสื่อสารแบบบูรณาการโดยชุมชนเอง ดังนี้

3.1 กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักในการให้บริการการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างชัดเจน โดยจะมีบทบาทหน้าที่เป็นศูนย์กลางการเก็บและรวบรวมข้อมูลในการเผยแพร่ข่าวสารอย่างมีทิศทางและถูกต้องตรงกัน

3.2 จัดทำโครงสร้างผู้รับผิดชอบในการวางแผนและพัฒนาแผนการสื่อสารการท่องเที่ยวอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง

3.3 พัฒนาองค์ความรู้ในการวางแผนการสื่อสารแบบเชิงบูรณาการทั้งจากภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ ทั้งในรูปแบบการส่งผู้รับผิดชอบเข้าอบรม การเชิญวิทยากรด้านการสื่อสารมาบรรยาย การไปศึกษาดูงานในหน่วยงานด้านการสื่อสารและด้านการท่องเที่ยว

3.4 ขยายเครือข่ายและสร้างความร่วมมือด้านการสื่อสารไปสู่ระดับจังหวัด ระดับภูมิภาค และระดับประเทศและต่างประเทศต่อไป

3.5 ปรับปรุงและพัฒนารูปแบบสื่อที่ใช้ในการสื่อสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้มีข้อมูลที่ทันสมัย น่าสนใจ สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มต่าง ๆ โดยอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกหรือสร้างบุคลากรในชุมชนให้มีความเชี่ยวชาญเพื่อสามารถพัฒนาและวางแผนการสื่อสารของชุมชนอย่างยั่งยืน

3.6 ประชุมกลุ่มผู้ให้บริการการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบปัญหาอุปสรรค และการหาข้อสรุปที่เป็นแนวทางการแก้ไขอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

3.7 จัดทำฐานข้อมูลนักท่องเที่ยว ประเภทการบริการท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ ประเภทสื่อที่ใช้ ข้อมูลการประเมินผลความพึงพอใจอย่างสม่ำเสมอ

สรุป

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแผนการสื่อสารเชิงบูรณาการเพื่อรองรับการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหินตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดนครนายก ได้ดำเนินการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านหินตั้ง ระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงกันยายน 2556 และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งสรุปผลการศึกษได้ดังนี้ คือ สภาพภูมิประเทศและศักยภาพการให้บริการการท่องเที่ยวของพื้นที่ในชุมชนบ้านหินตั้ง จังหวัดนครนายก มีลักษณะที่ได้เปรียบในการให้บริการการท่องเที่ยว ได้แก่ สภาพพื้นที่ ภูมิประเทศ ระยะเวลา เส้นทางคมนาคมที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว และมีอัตลักษณ์ของชุมชนที่โดดเด่นไม่แพ้ที่อื่น ทั้งในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านวัฒนธรรม ด้านพื้นที่การเกษตรเชิงอนุรักษ์ รวมถึงการมีสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมมายาวนาน ได้แก่ น้ำตก เขื่อน สวนผลไม้ ศูนย์ภูมิรักษ์ กิจกรรมรอบเขื่อน วัดที่มีชื่อเสียงรอบชุมชน และมีความพร้อมในการพัฒนาบุคลากรด้านการให้บริการการท่องเที่ยวอย่างเข้มแข็งและจริงจัง ด้วยการพยายามสร้างเครือข่ายด้านการศึกษา การท่องเที่ยว ผู้ประกอบการภาคเอกชนและภาครัฐให้เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาตนเองและการให้บริการการท่องเที่ยวที่จะสามารถสร้างความก้าวหน้าของชุมชนบ้านหินตั้งอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบยั่งยืน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2556; ไชยจิตฺต, 2556)

ส่วนปัญหาด้านการสื่อสารเพื่อการรณรงค์การท่องเที่ยวของกลุ่มบริการการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหินตั้ง ผู้ประกอบการ และผู้ที่เกี่ยวข้องนั้น พบว่ากลุ่มให้บริการการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหินตั้งยังขาดองค์ความรู้ด้านการสื่อสาร ทิศทางการสื่อสารที่ชัดเจน และต้องการพัฒนาการผลิตสื่อที่นักท่องเที่ยวสามารถสืบค้นข้อมูลและติดต่อขอใช้

บริการได้อย่างชัดเจน อาทิ สื่อเว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์ สื่อวิดีโอ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อภาพและเสียง ซึ่งจะดำเนินงานวางแผนการสื่อสารเพื่อการท่องเที่ยวแบบบูรณาการที่ต่อเนื่องชัดเจนต่อไป โดยมุ่งเน้นกระบวนการประชาสัมพันธ์ทั้ง 4 ขั้นตอนของ Cutlip and Center (1978) เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดแผนการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวต่อไป

สำหรับแนวทางการวางแผนการสื่อสารเชิงบูรณาการเพื่อการท่องเที่ยวของกลุ่มบริการการท่องเที่ยวบ้านหินตั้ง จังหวัดนครนายก เป็นไปเพื่อมุ่งให้ชุมชนสามารถพัฒนาตนเองด้านการสื่อสารอย่างต่อเนื่อง โดยการเข้าสำรวจพื้นที่ศักยภาพชุมชนและบุคลากร รวมถึงผลิตและปรับปรุงสื่อประเภทต่าง ๆ ที่จัดทำอยู่ และได้มุ่งที่จะพัฒนาในกรอบการศึกษาระยะที่ 2 คือ การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการสื่อสารเพื่อการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นในหัวข้อเรื่องหลักการวางแผนการประชาสัมพันธ์และการสื่อสารเชิงบูรณาการ

นอกจากนี้ แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน ควรต้องตรวจสอบ การดูแล ติดตามปัญหาอุปสรรค การหาข้อสรุปที่เป็นแนวทางการแก้ไขอย่างสม่ำเสมอ และพัฒนาฐานข้อมูลนักท่องเที่ยว ประเภทการบริการท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ ประเภทสื่อที่ใช้ข้อมูลการประเมินผลความพึงพอใจนักท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ (สุดาทิพย์, 2555) ซึ่งผู้นำกลุ่มและแกนนำกลุ่มการให้บริการการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหินตั้ง จังหวัดนครนายก มีความพร้อมในการพัฒนาศักยภาพและให้ความสำคัญกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ความพยายามสร้างองค์ความรู้ให้กับชุมชน โดยอาศัยการขับเคลื่อนของภาคเอกชนและรัฐอย่างต่อเนื่องและความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาการสื่อสารเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนเอง ซึ่งถือเป็นกรณีเด่นคดีที่ดีในการเสริมสร้างองค์ความรู้ให้ชุมชนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องและอาจเป็นต้นแบบการพัฒนาด้านการสื่อสารให้กับชุมชนที่สนใจต่อไปอีกด้วย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ ประจำปีงบประมาณ 2555 ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้รวมทั้ง

ขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลสำคัญในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ กลุ่มบริการการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหินตั้ง หน่วยงานราชการ และผู้เกี่ยวข้องในจังหวัดนครนายก ตลอดจนคณาจารย์ นักศึกษา และผู้ให้การสนับสนุน

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2556. ข้อมูลสำรวจการท่องเที่ยว ปี 2552. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: <http://www.etajournal.com/web/> (29 มิถุนายน 2556).
- ไทยตำบลดอทคอม. 2556. ข้อมูลทั่วไปของชุมชนบ้านหินตั้ง จังหวัดนครนายก. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: <http://www.thaitambon.com/> (29 มิถุนายน 2556).
- พนัส เกตุสมพงษ์. 2553. รายงานพัฒนาตำบลหินตั้งจังหวัดนครนายก. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: http://www3.cdd.go.th/nakhonnayok/files/TDR_CDYN.53_HinTang.pdf (29 มิถุนายน 2556).
- มติชนออนไลน์. 2556. ตะลุยหลัก แอคทีวี่ที่สุดตื่นเต้น ใกล้กรุงแค่เนี้ย! ที่ "ชุมชนหินตั้ง @ นครนายก". (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid (29 มิถุนายน 2556).
- ไศจิลักษณ์ กมลศักดิ์วิกุล. 2556. การพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรทฤษฎีใหม่โดยชุมชน อำเภอสลัดได จังหวัดสระบุรี. วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต 1(1): 53-65.
- สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน. 2556. การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: <http://www.cbt-i.org/cbtstandardforum/> (10 สิงหาคม 2555).
- สุดาทิพย์ นันทโชค. 2555. พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงศาสนาในเขตจังหวัดสิงห์บุรีของผู้สูงอายุ. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: <http://mba.swu.ac.th/> (15 มิถุนายน 2555).
- อุทัยศรี ประมวลทรัพย์. 2556. กลุ่มบริการการท่องเที่ยวชุมชนบ้านหินตั้ง จังหวัดนครนายก. สัมภาษณ์. 10-11 พฤษภาคม 2556.
- Cutlip, S. M. and A. H. Center. 1978. Effective Public Relations. 5th ed. Prentice Hall, Englewood Cliffs, New Jersey.